

Varedeklarasjonen for strøm uten opprinnelsesmerking i 2019 er klar

14. juli 2020
John Ravlo, ECOHZ

Varedeklarasjon for strøm skal gi forbrukere informasjon om strømmen de kjøper og vise produksjonsmetoden og miljømessige konsekvenser i form av radioaktivt avfall og utslipp av klimagasser. Slik info er en forbrukerrettighet. Målet er at forbruker skal få valgmuligheter og kunne påvirke markedsutviklingen. Forbrukerne kan velge opprinnelsesmerket strøm eller strøm med uspesifisert opprinnelse. Norge er en del av det europeiske kraftmarkedet hvor det er felles regler for varedeklarasjon. Forbrukere som ikke velger opprinnelsesmerket strøm, vil få tildelt en beregnet varedeklarasjon basert på den produksjonen som er igjen etter at opprinnelsesmerket strøm er fordelt til forbrukerne. Mesteparten av den fornybare energien blir solgt som opprinnelsesmerket strøm til forbrukere som ønsker et lavt klimaavtrykk og vil påvirke kraftmarkedet. Strøm som selges med uspesifisert opprinnelse vil derfor få en varedeklarasjon som i stor grad viser fossil energi og kjernekraft. I Norge er det NVE som beregner varedeklarasjonen for strøm som blir solgt med uspesifisert opprinnelse.

NVE har nå publisert [varedeklarasjonen](#) for strøm levert uten opprinnelsesmerking i 2019.

Den viser at kun 10 % av den strømproduksjonen som ble fordelt til norske forbrukere var fra fornybare energikilder. 41 % ble dekket av fossil energi og 49 % av atomkraft. NVEs beregnede varedeklarasjon for strøm solgt uten opprinnelsesmerking i 2019 er omtrent som forventet.

Forbrukere som kjøpte opprinnelsesmerket strøm fikk den opprinnelsen de valgte for sin avtale.

Kraftig økning i etterspørselen etter fornybar energi

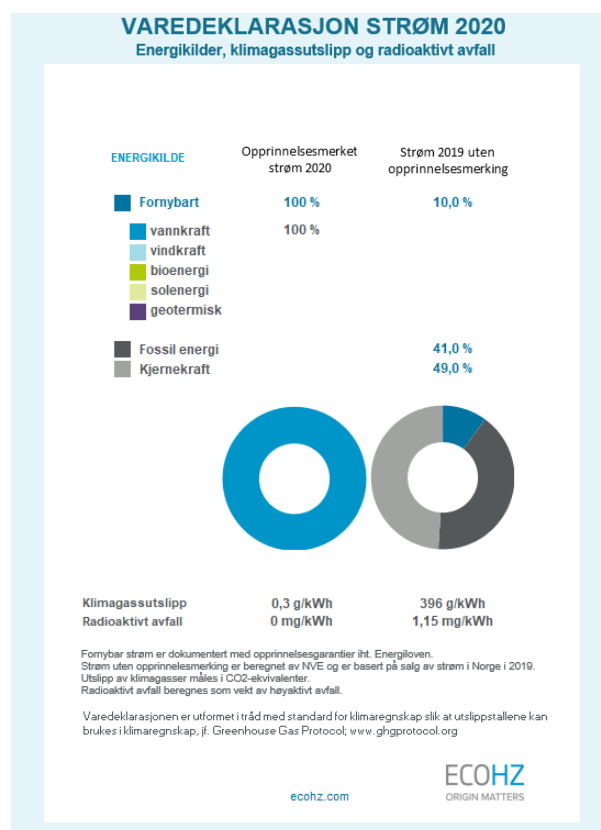
Utviklingen fra 2018 til 2019 viser at det har vært en kraftig økning i salget av opprinnelsesmerket strøm i Norge – en økning fra 20 TWh til 25 TWh. Norsk Hydro som har sin egen vannkraftproduksjon utgjør anslagsvis 10 TWh begge år. For andre forbrukere er det derved en vekst fra 10 til 15 TWh, det vil si en økning på 50 %. Vi ser også økning i mange andre land. Fra Tyskland rapporteres det at ca 65 % av husholdningene som har skiftet leverandør i år, velger produkter basert på opprinnelsesmerket fornybar energi.

I Norge har de to største kraftleverandørene salgskampanjer for produkter basert på fornybar energi.

Fortum har i kjørt sin kampanje for "[Strøm med Grønt Valg](#)". Fokus i kampanjen er fornybar energi, et godt miljøvalg og bidrag til Regnskogfondet.

Fjordkraft har sin kampanje hvor forbruker kan «[Støtte norsk vannkraft](#)» med fokus på bærekraftig og lokal produksjon.

Både i utlandet og i de to norske kampanjene ser vi at relativt enkle fornybare produkter gir løsninger og dekker behov som sluttkundene betaler 2-3 øre/kWh mer enn for strøm som selges med uspesifisert opprinnelse.

Bakgrunn for varedeklarasjon og opprinnelsesmerking av strøm

Alle forbrukere som kjøper strøm har krav på å få en varedeklarasjon som viser hvordan strømmen er produsert og angir radioaktivt avfall og klimagassutslipp fra produksjonen. Kraftleverandører kan selge produkter med spesifisert opprinnelse tilpasset kundeetterspørselen, og de kan selge strøm med uspesifisert opprinnelse og fokus på andre elementer, f.eks pris. For strøm som selges med uspesifisert opprinnelse skal kraftleverandøren henvise til NVEs beregnede varedeklarasjon for strøm uten opprinnelsesmerking.

Varedeklarasjon for opprinnelsesmerket strøm skal foreligge allerede når strømmen selges til forbruker. Kraftleverandøren må ha på plass en rutine som sikrer riktig opprinnelsesmerking før de kan markedsføre strøm med spesifisert opprinnelse. Strøm som selges med spesifisert opprinnelse skal derfor ha en varedeklarasjon som viser hva kunden vil få levert. For strøm som selges med uspesifisert opprinnelse beregner NVE varedeklarasjonen i ettertid. Beregningen fordeler produksjonen som ble igjen etter at opprinnelsesmerket strøm var fordelt til de som kjøpte denne.

Det er bestemmelsene i Elmarkedsdirektivet som gir de overordnede rammene for handel med strøm i Europa. Energiloven og forskriftene regulerer det norske kraftmarkedet.

Myndighetene mener at det er en forbrukerrettighet å få informasjon for å kunne velge løsninger ut fra de preferanser man har. Siden det ikke er mulig å spore energikilden direkte ved å følge kraftnettet i Europa, fordeles kraftproduksjon og opprinnelse i det europeiske kraftmarkedet til forbrukere ved bruk av opprinnelsesgarantier. Utstedelse av garantier dokumenterer at et kraftverk har produsert og levert energi inn i nettet. Innløsning av garantiene brukes til fordeling av produksjon/energikilder og utarbeidelse av varedeklarasjon for den strømmen som leveres fra nettet til forbruker.

Varedeklarasjonen er basert på et system som fordeler kraftproduksjon i det europeiske kraftmarkedet fra produsent til forbruker, og gjenspeiler ikke nødvendigvis den fysiske energiflyten i det europeiske kraftnettet. En tysk forbruker kan kjøpe norsk vannkraft samtidig som en norsk forbruker får tysk atomkraft. Netto flyt i kraftnettet mellom landene blir null, men opprinnelsen til forbruket blir likevel byttet om mellom de to landene. Tilsvarende kan en norsk forbruker som bor ved siden av det lokale kraftverket på Klemetsrud i Oslo kjøpe opprinnelsesmerket vannkraft fra Trøndelag, selv om det kraftverket på Klemetsrud produserer strøm basert på en blanding av fossil energi og fornybar bioenergi.

Det kan gjøres beregninger som gir anslag for fysisk energibalanse i enkeltområder av det europeiske markedet. Slike beregninger vil vise hva slags kraftproduksjon som finnes i området og hvordan denne produksjonen balanserer mot forbruket i det samme området. Det kan være for Norden, Norge eller Klemetsrud om man vil ha det veldig lokalt. En slik fysisk beregning kan kun gjøres i ettertid og vil være avhengig av produksjon, forbruk og kraftutveksling med andre deler av kraftmarkedet. Forbruker har ingen mulighet til å velge opprinnelse etter egne ønsker eller til å påvirke markedsutviklingen. Slike beregninger er derfor lite egnet for å gi forbrukere de rettigheter myndighetene mener de skal ha.

Så lenge vi har et felles europeisk kraftmarked med felles regler og krav om forbrukerrettigheter, vil det være varedeklarasjonen og tilhørende rutiner som skal benyttes av kraftleverandører når de fordeler opprinnelse og miljøegenskaper til sine kunder. De fleste standarder for rapportering av miljøpåvirkning og klimagassutslipp baserer seg også på de felles europeiske reglene, det vil si bruk av varedeklarasjon for strøm som underlag for rapporteringen.